

T.C.
ADALET BAKANLIĞI
Ceza İşleri Genel Müdürlüğü

Sayı : 19120602-010-06-02-0513-2013-408
Konu : Hâkim ve Cumhuriyet Savcıları Hakkında
Yapılan İnceleme ve Soruşturma İşlemleri

20/02/2015

GENELGE
NO : 166

5982 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının Bazı Maddelerinde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanunun çerçeve 14 ve 22 nci maddelerinde getirilen düzenlemelerle 2709 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 144 ve 159 uncu maddelerinde yapılan değişiklik sonucunda; adalet hizmetleri ile savcıların idarî görevleri yönünden Adalet Bakanlığınca denetiminin, adalet müfettişleri ile hâkim ve savcı mesleğinden olan iç denetçiler; araştırma, inceleme ve soruşturma işlemlerinin ise adalet müfettişleri eliyle yaptırılacağı hüküm altına alınmış; 2802 sayılı Hâkimler ve Savcılar Kanununun 82 nci maddesinde inceleme ve soruşturma işlemlerinin, hakkında soruşturma yapılacak olandan daha kıdemli hâkim veya savcı eliyle de yaptırılacağı belirtilmiştir.

Bu kapsamda; hâkim ve Cumhuriyet savcılarının görevlerinden dolayı veya görevleri sırasında işledikleri suçları, sıfat ve görevleri gereğine uymayan tutum ve davranışları nedeniyle haklarında inceleme, soruşturma ve kovuşturma yapılması usulleri ile kişisel suçlarıyla ilgili bazı hususların hatırlatılmasında yarar görülmüştür.

Bilindiği üzere;

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 140 ıncı maddesinde hâkimlik ve savcılık mesleği, 144 üncü maddesinde adalet hizmetlerinin denetimi,

2992 sayılı Adalet Bakanlığının Teşkilât ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulü Hakkında Kanun'un 9 uncu maddesinde, Bakanlığımız Ceza İşleri Genel Müdürlüğünün görevleri,

2802 sayılı Hâkimler ve Savcılar Kanunu'nun 6 ncı maddesinde; hâkim ve savcılar hakkında denetim, inceleme, soruşturma ve kovuşturmanın bu Kanuna göre yapılacağı, altıncı kısmında disiplin cezaları ve görevden uzaklaştırma usulü,

Düzenlenmiş bulunmaktadır.

6087 sayılı Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu Kanununun "Kurulun görevleri" kenar başlıklı 4 üncü maddesinde;

" (1) Kurulun görevleri şunlardır:

.....

C) Aşağıdaki alt bentlerde belirtilen hâkim ve savcılar hariç olmak üzere, hâkim ve savcılarının görevlerini; kanun, tüzük, yönetmelik ve genelgelere (hâkimler için idarî nitelikteki genelgelere) uygun olarak yapıp yapmadıklarını denetlemek; görevlerinden dolayı veya görevleri sırasında suç işleyip işlemediklerini, hâl ve eylemlerinin sıfat ve görevleri icaplarına uyup uymadığını araştırmak ve gerektiğinde haklarında inceleme ve soruşturma işlemlerini yürütmek.

1) Bakanlık merkez, bağlı ve ilgili kuruluşları ile uluslararası mahkemeler veya kuruluşlarda görev yapan hâkim ve savcılar.

2) Geçici yetki veya görevlendirme ile başka bir kurum, kurul veya kuruluşta çalışan hâkim ve savcılar.

3) İdarî görevleri yönünden savcılar.

4) Komisyon işlerine yönelik görevleri yönünden adalet komisyonu başkan ve üyeleri."

2802 sayılı Hâkimler ve Savcılar Kanununun;

“Ceza soruşturması veya kovuşturması ile disiplin soruşturmasının bir arada yürütülmesi ve zamanlaşımı ” kenar başlıklı 72 nci maddesinde; “Hâkim ve savcılar hakkında ceza soruşturması veya kovuşturmasına başlanmış olması, aynı olaydan dolayı disiplin soruşturmasını gerektirmeyeceği gibi, ilgilinin mahkûm olması veya olmaması ayrıca disiplin cezası verilmesine engel teşkil etmez.

Meslekten çıkarma ve yer değiştirme cezalarını gerektiren eylemler hariç olmak üzere, bu Kanuna göre disiplin soruşturmasını gerektiren eylemlerin işlenmesinden itibaren üç yıl geçmiş ise disiplin soruşturması açılmaz. Disiplin cezasını gerektiren eylemin işlendiği tarihten itibaren beş yıl geçmiş ise disiplin cezası verilemez.

Disiplin cezasını gerektiren eylem, aynı zamanda bir suç teşkil eder ve bu suç için kanunda daha uzun bir zamanlaşımı süresi öngörülmüş olur ve ceza soruşturması veya kovuşturması da açılır ise, ikinci fıkrada belirtilen süre yerine bu süreler uygulanır. Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca kovuşturma sonucunun beklenmesine karar verilenler hakkında ise, mahkeme kararının kesinleşmesinden itibaren iki yıl geçmekle ceza verme yetkisi zamanlaşımına uğrar.”

“İhbar ve şikayet ” kenar başlıklı 76 ncı maddesinin üçüncü fıkrasında; “Disiplin cezasını gerektirecek mahiyette olan ihbar ve şikayetin kötü niyetle yapıldığı veya delillerin uydurulduğu anlaşılan hallerde, mahkemece yukarıdaki fıkra hükmü uygulanmakla birlikte 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 267 nci maddesinin birinci fıkrasında yazılı ceza hükmolunur. Şu kadar ki bu konuda kovuşturma yapılması Adalet Bakanlığının iznine bağlıdır.”

“Soruşturma” kenar başlıklı 82 nci maddesinde; “Hâkim ve savcılarının görevden doğan veya görev sırasında işlenen suçları, sıfat ve görevleri gereğine uymayan tutum ve davranışları nedeniyle, haklarında inceleme ve soruşturma yapılması Adalet Bakanlığının iznine bağlıdır. Adalet Bakanı inceleme ve soruşturmayı, adalet müfettişleri veya hakkında soruşturma yapılacak olandan daha kıdemli hâkim veya savcı eliyle yaptırılabilir.

Soruşturma ile görevlendirilen hâkim ve savcılar, adalet müfettişlerinin 101’inci maddedeki yetkilerini haizdirler.”

“Soruşturmada savunma” kenar başlıklı 84 üncü maddesinde; “Hâkim ve savcılarının savunmaları, soruşturmayı yapan görevlilerin üç günden az olmamak üzere verdiği süre içinde veya belirttiği bir tarihte alınır. Süresi içinde veya belirtilen tarihte savunmasını yapmayan bu hakkından vazgeçmiş sayılır.”

“Suça katılma” kenar başlıklı 86 ncı maddesinde; “Hâkim ve savcılarının suçlarına iştirak edenler aynı soruşturma ve kovuşturma mercilerine tabidirler.”

“Soruşturmanın tamamlanması” kenar başlıklı 87 nci maddesinde; “Hâkim ve savcılar hakkında tamamlanan soruşturma evrakı Bakanlık Ceza İşleri Genel Müdürlüğüne gönderilir. Bu Genel Müdürlük tarafından yapılacak inceleme sonunda düzenlenecek düşünce yazısı üzerine kovuşturma yapılmasına veya disiplin cezası uygulanmasına gerek olup olmadığı Bakanlıkça takdir edilerek evrak ilgili mercilere tevdi olunur veya işlemden kaldırılır.”

“Kovuşturma kararı ve ilk soruşturma” kenar başlıklı 89 uncu maddesinde; “Hâkim ve savcılar hakkında görevden doğan veya görev sırasında işledikleri suçlar nedeniyle kovuşturma yapılması gerekli görüldüğü takdirde evrak, Adalet Bakanlığınca ilgilinin yargı çevresinde bulunduğu ağır ceza mahkemesine en yakın ağır ceza mahkemesi Cumhuriyet savcılığına, Adalet Bakanlığı merkez kuruluşunda görevli hâkim ve savcılar hakkındaki evrak ise Ankara Cumhuriyet Savcılığına gönderilir.

Cumhuriyet savcısı beş gün içinde iddianamesini düzenleyerek evrakı, son soruşturmanın açılmasına veya son soruşturmanın açılmasına yer olmadığına karar verilmek üzere ağır ceza mahkemesine verir.

İddianamenin bir örneği Ceza Muhakemesi Kanunu gereğince, hakkında kovuşturma yapılabileceği tebliğ olunur. Bu tebliğ üzerine ilgili, Kanunda yazılı süre içinde delil toplanmasını ister veya kabul edilebilir istekte bulunursa bu husus göz önünde tutulur ve gerekirse soruşturma başkan tarafından derinleştirilir.”

“Kişisel suçlarda soruşturma ve kovuşturma” kenar başlıklı 93 üncü maddesinde; “Hâkim ve savcılarının kişisel suçları hakkında soruşturma, ilgilinin yargı çevresinde bulunduğu ağır ceza mahkemesine en yakın ağır ceza mahkemesi Cumhuriyet başsavcısına, son soruşturma o yer ağır ceza mahkemesine aittir.

Adalet Bakanlığı merkez, bağı ve ilgili kuruluşlarındaki hâkim ve savcılar kişisel suçları hakkında soruşturma ve kovuşturma Ankara Cumhuriyet Başsavcısı ve ağır ceza mahkemesine aittir.”
Hükümlerine yer verilmiştir.

Bu itibarla;

Bakanlığımız merkez, bağı ve ilgili kuruluşları ile uluslararası mahkemeler veya kuruluşlarda görev yapan hâkim ve savcılar, geçici yetki veya görevlendirme ile başka bir kurum, kurul veya kuruluşta çalışan hâkim ve savcılar, idari görevleri yönünden savcılar ve komisyon işlerine yönelik görevleri yönünden adalet komisyonu başkan ve üyeleri hakkında yapılan inceleme ve soruşturma işlemlerinde;

1) Hâkim ve savcılar hakkında ihbar veya şikâyeti içeren dilekçe veya evrakın Cumhuriyet başsavcılıkları ile adalet komisyonlarına intikal etmesi hâlinde, herhangi bir araştırma, inceleme ve soruşturma işlemi yapılmadan Bakanlığımız Ceza İşleri Genel Müdürlüğüne gönderilmesi,

2) İnceleme ve soruşturmanın, muhakkik tayin edilenler tarafından bizzat yapılması, istinabe gibi zorunlu durumlar dışında başka hâkim ve Cumhuriyet savcıları ile kolluğa tevdi edilmemesi,

3) İhbar veya şikâyetin müstear isimle yapıldığının anlaşılması veya ihbarcı ile şikâyetçinin tespit edilememesi ya da bunlara ulaşılamaması hâllerinde, evrakın bu gerekçelerle iade edilmemesi, tahkiki mümkün somut isnat ve iddiaların araştırılarak durumun açıklığa kavuşturulması,

4) Soruşturmalarda, hakkında soruşturma izni verilene, savunmasını tam anlamıyla yapabilmesi için Bakanlık soruşturma mucibinde yer alan kendisi ile ilgili iddiaların aynen bildirilmesi, savunmada gösterilen tanıkların dinlenip, ileri sürülen tüm delillerin toplanması,

5) Konuya ilişkin evrak veya dosyanın incelendiğine dair ayrıntılı inceleme tutanakları tanzim edilmesi, önemli görülen belgelerin tasdikli örneklerinin evraka eklenmesi, gerekmediği hâllerde tüm evrak fotokopisinin gönderilmemesi,

İnceleme ve soruşturmanın zamanaşımına uğramaması bakımından, kanun yollarına başvuru sebebiyle mahallinde incelenemeyen şikâyet konusuyla ilgili dosyaların aslının veya lüzumlu görülen belgelerin tasdikli bir örneğinin merciinden getirilmesi suretiyle inceleme tutanaklarının düzenlenmesi,

6) Hâkim ve Cumhuriyet savcıları ile birlikte şikâyet olunan kişiler hakkında, iddiaya konu eylemler arasında 2802 sayılı Hâkimler ve Savcılar Kanunu'nun 86 ncı maddesi anlamında birliktelik bulunması hâlinde anılan Kanun hükmüne göre işlem yapılması, aksi durumda evrakın tefrik edilerek, bu kişiler hakkında tâbi oldukları usule göre kanunî gereğinin takdir ve ifası, evrakın birlikte fezlekeye bağlanarak Bakanlığımız Ceza İşleri Genel Müdürlüğüne iletilmemesi,

7) Yapılan inceleme ve soruşturma sırasında ilgili hâkim veya Cumhuriyet savcısının yargısal görevine ilişkin disiplin işlemini gerektirir bir eylemi ya da beyanı tespit edildiğinde, bu eylem yönünden sübuta dair ayrıntıya ve delil araştırmasına girilmeksizin durumun Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu Genel Sekreterliğine bildirilmesi,

8) Soruşturma izni verilmeden önce, inceleme aşamasında hâkim ve Cumhuriyet savcısının savunmasının alınmaması, izin verilenler hakkında ise, 2802 sayılı Kanunun 84 üncü maddesi uyarınca savunmasının alınması, ek süre isteminin makul sebeplere binaen ve soruşturma kapsamına göre değerlendirilmesi,

9) Kovuşturma izni verilmesi üzerine, son soruşturmanın açılmasına veya son soruşturmanın açılmasına yer olmadığına dair mahkeme kararı ile yargılama sonunda verilen kesinleşmiş kararın tasdikli bir suretinin Bakanlığımız Ceza İşleri Genel Müdürlüğüne gönderilmesi,

10) Hâkim ve savcılar hakkında ceza soruşturması veya kovuşturmasına başlanmış olması, aynı olaydan dolayı disiplin soruşturmasını gerektirmeyeceği gibi, ilgilinin mahkûm olması veya olmamasının ayrıca disiplin cezası verilmesine engel teşkil etmeyeceği hususu birlikte değerlendirilip, disiplin zamanaşımı sürelerinin hesaplanmasında önem arz eden eylem tarihinin titizlikle tespit edilmesi,

2802 sayılı Hâkimler ve Savcılar Kanununun 72 nci maddesinde belirtilen zamanaşımı süreleri dikkate alınarak, hâkim ve Cumhuriyet savcıları hakkındaki inceleme ve soruşturmanın bir an önce

sonuçlandırılması, evrakın Bakanlığımız Ceza İşleri Genel Müdürlüğüne ivedilikle intikal ettirilmesi, aksi durumun sorumluluk doğuracağına hatırdan çıkartılmaması,

11) Fezleke tanzim edilirken;

a. Fezlekenin araştırma, inceleme veya soruşturmaya yönelik olup olmadığının belirtilmesi,

b. İhbar eden veya şikâyetçinin kimlik bilgileri ve adresi ile hakkında işlem yapılan hâkim ya da Cumhuriyet savcısının kimlik bilgileri ile son görev yeri, görevi ve sicil numarasının açık bir şekilde yazılması,

c. Tüm iddiaların inceleme veya soruşturma maddeleri hâlinde tek tek gösterilmesi,

ç. İddia konusu eylem tarihlerinin ayrı ayrı belirtilmesi,

d. İnceleme veya soruşturmanın seyrinin ve delillerin nelerden ibaret olduğunun bildirilmesi,

e. Soruşturma izni verilen hâllerde ilgili hâkim ve Cumhuriyet savcısının savunmasına özet olarak yer verilmesi,

f. Verilen izin üzerine yapılan soruşturma sırasında ilgilinin savunmasında gösterdiği delillerin toplanması, söz konusu delillerin toplanmasına gerek görülmemesi hâlinde ise bunun gerekçesinin yazılması,

g. Deliller değerlendirilerek, sonuca nasıl varıldığına ilişkin kanaatin açıkça belirtilmesi,

12) İnceleme ve soruşturma sırasında bilgisayarda yapılan işlemlerin dijital ortama aktarılacak evrakıyla birlikte gönderilmesi,

13) Yazışmalarda ilgi tutulurken sayı hanesindeki haberleşme kodu ile dosya numaralarının doğru ve eksiksiz yazılması,

14) Soruşturma iznini hâvî düşünce örneğinin dosyadan çıkartılmaması, fezleke ve evrak ekinde Bakanlığımız Ceza İşleri Genel Müdürlüğüne iade edilmesi,

15) Dosyanın düzenli hazırlanması ve dizi pusulasına bağlanarak gönderilmesi,

16) Şikâyetçinin medenî haklarını kullanma ehliyetinden mahrum olduğunun anlaşıldığı hâllerde, bu durumun hemen yetkili vesayet makamına bildirilmesine ilişkin 4721 sayılı Türk Medenî Kanununun 405 inci maddesinin ikinci fıkrasına göre işlem yapılmasına dikkat edilmesi,

17) Sadece disiplin cezasını gerektirecek mahiyette olan ihbar ve şikâyetin kötü niyetle yapıldığının veya delillerin uydurulduğunun anlaşılması hâlinde, müşteki hakkında 2802 sayılı Kanun'un 76 ncı maddesi uyarınca Bakanlıktan kovuşturma izni istenmesi, suç isnadı niteliğindeki ihbar ve şikâyetler ile ilgili olarak izin istenmeden re'sen gereğine tevessül edilmesi,

18) Hâkim ve Cumhuriyet savcılarının kişisel suçlarına ilişkin ihbar ve şikâyetlerde izne gerek bulunmadığından, soruşturmanın 2802 sayılı Kanun'un 93 üncü maddesi gereğince;

Bakanlığımız merkez, bağlı ve ilgili kuruluşları ile uluslararası mahkemeler veya kuruluşlarda görev yapan hâkim ve savcılar (2802 sayılı Hâkimler ve Savcılar Kanununun 98 inci maddesi uyarınca birinci sınıf hâkim ve savcılar hariç) hakkında Ankara Cumhuriyet Başsavcısı tarafından bizzat yürütülerek sonuçlandırılması, bu nevi soruşturmaların kolluğa bırakılmaması, düzenlenecek iddianame veya kovuşturmaya yer olmadığına dair kararın; kamu davası açıldığında ise, yargılama neticesinde verilen mahkeme kararının kesinleşmiş tasdikli bir suretinin disiplin yönünden yapılacak değerlendirmeye esas olmak üzere Bakanlığımız Ceza İşleri Genel Müdürlüğüne gönderilmesi,

19) Hâkim ve Cumhuriyet savcıları ile birlikte şikâyet edilip dosyası tefrik edilen kişiler hakkında, genel hükümler gereğince soruşturma yapılmak üzere gönderilen evrakın alındığının bildirilmesi ile yetinilmesi,

Konularında gereken dikkat ve özenin gösterilmesini rica ederim.

Bekir BOZDAĞ
Bakan